

Spis treści

A. Proktologia ogólna

1 Budowa i funkcje okolicy odbytniczo-odbytowej	2	Zasady przestrzegania bezpieczeństwa i higieny pracy	34
Anatomia	2	Dokumentacja badania	35
Fizjologia	8	4 Przebieg badania proktologicznego	37
Rola i fizjologia jelita grubego	11	Przygotowanie do badania	37
2 Ogólna symptomatologia	13	Przygotowanie do rektosigmoidoskopii	37
Krwawienie z przewodu pokarmowego	13	Ułożenie pacjenta	37
Postacie kliniczne krwawień z dolnego odcinka przewodu pokarmowego	13	Oglądanie	39
Dolegliwości bólowe	19	Zewnętrzne badanie palpacyjne i badanie przez odbył (<i>per rectum</i>)	39
Świąd odbytu	20	Wskazówki praktyczne	40
Guzy okolicy odbytu	21	Badanie zwieraczy odbytu	40
Sączenie, nadmierna wilgotność, wyciek ropny	22	Badanie kanału odbytu z użyciem wzierników	42
Zaburzenia rytmu wypróżnień	23	Proktoskopia (anoskopia)	42
Zaburzenia trzymania stolca (kontynencji)	24	Rektosigmoidoskopia z użyciem sztywnego lub giętkiego endoskopu	43
Nietrzymanie stolca (inkontynencja)	25	Wyrażenie zgody na badanie	46
Diagnostyka	28	Technika badania	46
Wzajemne oddziaływanie i promieniowanie dolegliwości	29	Pozycje podczas wsuwania instrumentu	46
3 Organizacja poradni proktologicznej	31	Prawidłowy wynik badania	46
Wiadomości ogólne	31	Powikłania	48
Instrumentarium	31	5 Pozostałe badania diagnostyczne	49
Oświetlenie	31	Sigmoido- i kolonoskopia	49
Instrumentarium przeznaczone dla dzieci	32	Wskazania do sigmoidoskopii	49
Dodatkowe instrumenty	33	Rozmowa objaśniająca (omówienie badania z pacjentem)	51
Przyrządy pomocnicze do oczyszczania jelit	33	Badania poprzedzające wykonanie kolonoskopii	51
Narzędzia biopsyjne	33	Oczyszczenie jelita	52
Sondy koagulacyjne do zatrzymania krwawienia po zabiegu	33	Premedykacja do kolonoskopii	52
Pomoce optyczne	34	Instrumentarium/endoskopy	53
Dokumentacja fotograficzna	34	Czyszczenie giętkich endoskopów	53

Technika badania endoskopowego	54	Manometria anorektalna	
Polipektomia i nadzór po jej		i elektromiografia	72
wykonaniu	58	Diagnostyka laboratoryjna	74
Technika polipektomii	60	Badania laboratoryjne krwi	74
Powikłania	61	Badanie kału	75
Bakteriemia – profilaktyka		Parazytologia	76
antybiotykowa	61	Badanie histopatologiczne	76
Powikłania przy diagnostycznej/ terapeutycznej kolonoskopii/ sigmoidoskopii	62	6 Leczenie – zagadnienia ogólne	78
Powikłania przy polipektomii endo- skopowej podczas kolonoskopii	63	Dietetyka	78
Przezkórna diagnostyka		Higiena okolicy odbytu	80
ultrasonograficzna	64	Ogólne zasady dotyczące trybu życia	81
Endosonografia	66	Farmakoterapia	81
Wskazania	67	Podstawowe założenia interwencji zabiegowych	83
Badania rentgenowskie	69	Leczenie ambulatoryjne czy stacjonarne	83
Tomografia komputerowa	69	Instrumentarium	85
Tomografia rezonansu magnetycznego	70	Znieczulenie	86
Defekografia	70	Przygotowanie i opieka pooperacyjna po wykonaniu procedur zabiegowych	87
Określenie czasu pasażu treści przez jelito grube (<i>transit time</i>) – test Hintona	71	Powikłania pooperacyjne	89
Inne badania	72		

B. Proktologia szczegółowa

7 Schorzenia splotów hemoroidalnych	92	Przetoki nadzwieraczowe i pozazwiera- czowe (miedniczno-odbytnicze)	142
Guzki krwawnicze	92	Zmiany okołodbytnicze w przebiegu choroby Leśniowskiego-Crohna	143
Wypadanie śluzówki odbytu – wypadanie odbytu	109	Przetoki odbytnicze	152
Przerośnięte brodawki odbytnicze	113	<i>Pyodermia fistulans sinifica (Acne conglobata, Hydradenitis suppurativa)</i>	154
8 Świąd odbytu i dermatozy okołodbytnicze	115	Zgorzel Fourniera	156
Świąd odbytu	115	Zatoka (torbiel) włosowa (<i>sinus pilonidalis</i>)	157
Dermatozy okołodbytnicze	116	10 Zaburzenia czynnościowe	160
Uszkodzenia posteroïdowe	119	Zaburzenia rozwojowe	160
Zmiany ropne (pyodermie)	120	Zaburzenia unerwienia jelit	161
9 Ropne i zapalne schorzenia odbytu	122	Choroba Hirschsprunga	161
Zapalenie krypt odbytniczych (<i>cryptitis</i>)	122	Spastyczność zwieracza odbytu („superkontynencja”)	162
Szczelina odbytu	123	Zwężenie odbytu	162
Diagnostyka różnicowa owrzodzeń odbytu i okolicy okołodbytniczej	130	Nietrzymanie stolca (inkontynencja)	163
Przetoki i ropnie okołodbytnicze	130		

Inkontynencja sensoryczna (czuciowa)	163	Rak odbytu	199
Inkontynencja mięśniowo-zwierzacza	165	Łagodne nowotwory tkanki łącznej	205
Inkontynencja neurogenna	170	Mięsaki (<i>sarcoma</i>)	206
Niewydolność dna miednicy	170	Guzy zaodbytnicze	207
Wypadanie odbytnicy	174	12 Inne choroby	209
Wrzód samotny odbytnicy (<i>ulcus recti simplex – proctitis cystica profunda</i>)	183	Choroby weneryczne	209
Zaburzenia rezerwuarowe (inkontynencja czynnościowa)	185	Kiła	209
Zaparcia	187	Zakażenia wirusami <i>herpes</i>	210
Urazy odbytu i odbytnicy	189	Zapalenia odbytu przenoszone drogą płciową	210
Objawy kliniczne „uszkodzeń barytowych”	190	AIDS	211
Ciała obce w odbytnicy	192	Choroby tropikalne	212
11 Nowotwory	194	Zmiany popromienne	214
Nowotwory indukowane przez wirusy	194	Choroby angiodyplastyczne	217
Kłykciny kończyste (<i>condylomata acuminata</i>)	194	Zespoły bólowe odbytu i odbytnicy	218
Guz Buschke’a-Löwensteina (kłykciny olbrzymie)	196	Kokcygodynia – zespół mięśni dźwigaczy	218
Mięczak zakaźny	197	<i>Proctalgia fugax</i>	219
Grudkowatość bowenoidalna (kłykciny płaskie)	197	Zespoły dolegliwości odbytowo-moczowo-płciowych	220
Stany przedrakowe okolicy odbytu	197	Choroby polekowe	221
Leukoplakia	197	Objawy proktologiczne w przebiegu schorzeń przewodu pokarmowego	222
Rak <i>in situ</i>	197	Literatura	
Choroba Bowena	198	Wskazówki na stronie www.thieme.de/proktologie-literatur	
Choroba Pageta	198	Skorowidz	225
Rak podstawnokomórkowy (<i>basalioma</i>)	198		